

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ruКЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Келишим

«Россей бла бирге болургъа сайлау халкъны тарых эркинлиги»

Тюнене РФ-ни Президенти Владимир Путин Луганск эм Донецк халкъ республикалары, Запорожье эм Херсон областлары Россейге къошууну юсюнден келишимге къол салганды.

Анга аталган жыйылыу Кремльде Георгий залда бардырыганды, анга Къырал Думаны депутатлары, сенаторла, толтуруучу власть органдары, право назамны сакълаучу структуралары келчилери, дин къуллукъчула да къатышхандыла.

РЕФЕРЕНДУМ

Сёзюню аллында къыралны башчысы Луганск эм Донецк халкъ республикалада, Запорожье эм Херсон областлада референдум бардырылганын эсертгенди.

Аланы эсеплери чыгъарылгандыла. Адамла кеслерини сайлауларын этгенди. Бюгюн а биз Луганск эм Донецк халкъ республикалары, Запорожье эм Херсон областлары Россейни къауумуна къошууну юсюнден келишимни къабыл керебиз. Федерал Жыйылыу Россейге төрт жангы регионну къошууну юсюнден конституциялы законлары къабыл кёрюлгенине ийнанам. Ол миллионла бла адамлары оноуларыды, – дегенди Владимир Путин эмда халкълары кеслерини оноуларын белгили этерге эркинликлери ООН-ну Уставында белгиленгенин эсертгенди.

МАГЪАНАЛЫ ИШ

Владимир Путин Россей бла бирге болургъа сайлау халкъны тарых эркинлиги болганын чертгенди. Ол Россейни къыраллыгын кючлеуге юлюшлерин къошханла Румянцевни, Суворовну, Ушаковну сагъыннганды, ата-бабаларыбыз Улуу Ата журт урушда къыралны жалынчакъсылыгы ючюн жанларын аямагъанларын да белгилегенди.

– 2014 жылда Украинада къаугъа ачып, властах неонацистле келгенлерине къажу тургъанлары, ана тиллеринде – орус тилде сёлеширге, культураларын жюрютюрге эркинлик ючюн кеслерин аямагъанлары бир заманда да унутурукъ тыйюлбюз. Донбассны къорулаулары, «Одесса Хатыныни», Киев къурагъан терактлада жоюлгъанлары, – дегенди ол. Къыралны башчысы эркинлик ючюн

къазауат бардыргъанлары, жанларын бергенлени атларын да сагъыннганды, ол санда энчи операцияны кезиунде жигитлеча ёлген аскерчилени да.

Жыйылганла аланы хурметине бир минут шумсуз тургъандыла.

Беловежская пуцада 1991 жылда СССР-ни чачылууну осюнден къабыл кёрюлген оноуну терслигин, ол халкъны оюму суралмай чагъарылганын да айтханды. «Алай бла бир минутну ичинде халкъ Ата журтсуз къалганды. Ол а миллетни бирлигин юзгенди», – деп чертгенди.

ТӨРТ РЕГИОННУ КЪАДАРЫ

Путин Киевни оноучуларын атышыулары-чачдырыулары тохтатып, ушакъ бардырыгъа чакъырганды. «Алай төрт регионну къадаары сюзюллюк тыйюлдо. Мында халкъ кеси оноу этгенди. Россей къыралны бла халкъны къоруулар ючюн битеу онглары бла мадарлары хайырларыкъды. Биз бузулган жашу журтлары, социал, культура объектлени жангыдан ишлерикбиз, къыралда къоркъуусулукъну жалчытырыкъбыз», – дегенди ол.

ТЮЗЛЮК ЮЧЮН

Къыралны оноучусу къазауатны сылтауларыны юслеринден да айтханды. Ол СССР чачылгандан сора Запад дуняда башчылыкъ этерге, алай бла уа Россейни да чачаргъа сыйгенлерине эс бурганды. Алай аланы бу умутлары толмагъанды.

– Запад Россейни бла алгыннгы СССР-ни халкъларын бир бирлерине

юсюртюрге айланады. Американы тынчлыгын жалчытыр ючюн битеу миллетле да кеслерини эркинликлерин унутургъа керекдиле. Ол боллукъ тыйюлдо. Биз Ата журтбузну, төрелерибизни, тарыхыбызны, хазнабызны да сакъларыкъбыз. Россей Западны ётюрюк жорукъларына кёре жашарыкъ тыйюлдо, – деп къаты айтханды ол.

Андан ары сёзюнде Индияда бла Африкада халкълары ёлтюрю, аланы къулланыча сатыу къужур төрелени да сагъыннганды. Ол да Западны оноууду.

– Россейни кёрюп болмау ниетле биз кесибизни тонарга къоймагъаныбыз ючюн жайыладыла. 21 ёмюрню аллында бизге «шухла» деп, халкъны тонагъандыла, миллиардла урлагъандыла. Алай бюгюнлюкде уа биз тарых тюзлюкню тохташдырабыз, – деп чертгенди къыралны оноучусу.

АМЕРИКАНЫ ЮСЮНДЕН

Владимир Путин АБШ кеп къыраллары зорлагъанын, ядерный саутну жангызда ол хайырланганын, ол чачдырыуну, тонауну политикасын бардыргъанын, аны хата-сындан а адамла журтларындын тышына къачханларын да белгилегенди. НАТО-ну кенгергенини, битеу дуняда америкалы аскер базала къуралгъанларыны, анга къажу тургъанла уа душманлары тизгинлерине кийирилгенлерини юслеринден да айтханды.

– Европа уа Америкагъа къарап, санкцияла кийирип, кеслерини экономикала-

рын бузгъандыла. Ала башха къыралны сейирлерин толтурадыла, кеслерини халкъларын сатадыла, – дегенди эмда Шимал поток ызда чачдырыулары диверсиягъа санагъанды.

КЪЫТЛЫКЪ, ЮЙЮР ТӨРЕЛЕ

Шёндю Запад сынагъан къытлыкъ Россейни хатасындан болганды деп къаты ийнанылды. Алай Владимир Путин къытлыкъ энчи операциягъа дери башланганын эсертгенди. Аланы баш мурадлары – Россейни чачып, аны ырысысы бла байыкъларыгъады – СССР-ни заманындача. Алай Россей аны излегенлеге жууап бераллыкъды.

Сёз юйюр төрелени, Россей аланы къорууларыгъаны юслеринден да барганды.

БИЗНИ ЖАНЛЫЛА КЕПЦЮЛЕ

Сёзюню ахырында Владимир Путин кепле Россей жанлы болгъанларын, дунягъа биреулен оноу этмезлигин, анга къажу тургъан кючле болгъанларын да айтханды. «Биз тюзлюк эм эркинлик ючюн кюрешибиз. Къулландырыу төреле унутулургъа керекдиле. Башха халкълары культураларына, төрелерине басынчакълыкъ этерге жарамайды. Шёндю бизни халкъ, деменгили Россей, келир төреле ючюн барады къазауат. Культурабызны бир кюч да сындыраллыкъ тыйюлдо. Аны ючюн а битеу жумауат да биригирге керекди», – дегенди Владимир Путин эмда Россейни патриоту И. Ильин жазганын окъугъанды.

Владимир Путин Луганск, Донецк халкъ республикала, Запорожье эм Харьков областлары кеслерини сайлауларын этгенлерин энтта бир кере чертгенди. «Тюзлюк – бизниди! Россей – бизниди!» – дегенди.

КЪОЛ САЛЫУ

Ызы бла Владимир Путин эм Донецк халкъ республикалары башчысы **Денис Пушилин**, Луганск халкъ республиканы башчысы **Леонид Пасечник**, Запорожье областны оноучусу **Евгений Балицкий** эм Херсон областны таматасы **Владимир Сальдо** регионлары Россейни къауумуна къошууну юсюнден келишимлеге къол салгандыла. Алай бла РФ-де жангы төрт субъект къуралганды.

Басмагъа **ТИКАЛАНЫ Фатима** хазырлагъанды.

Оюм

Казбек КОКОВ: Барыбыз да биригип, салынган борчлары толтурлугъубузгъа толусунлай ийнанам

Донецк эм Луганск халкъ республикалары, Запорожье эм Херсон областлары халкъы сегиз жылны ичинде излеген иш болду. Ала юлерине, Россейге, къайтдыла. Тарых кертилик эм тюзлюк хорлагъандыла. Озган ёмюрню 20-чы жылларына дери Донбаскса Россейни жюреги дегенди.

Битеу жюрегимден ол жерледе жашагъанлары, къыралыбызны инсанларын керти да тарыхлы иш бла алгъышлайма.

Энди бек магъаналысы Россей Федерацияны жангы субъектлерини къоркъуусулукълары жалчытыуду, алагъа мамыр жашауну къурагъа, ВСУ-ну огъурсуз атдырыуларындан тозурагъан предприятиялары, больницалары, школлары, жашу журтлары, жоллары, жашу магъаналы башха объектлени жангыдан

ишлерге болушургъа, билим бериуну, саулукъ сакълауну шёндююлю излемлеге келишдирирча, теркирек производству-мюлк комплексге, бирикдилген политика, экономика эм праволу кенгликге къошулурча себеплик этерге тийишлиди.

Донецк эм Луганск халкъ республикалары, Запорожье эм Херсон областлары Россей Федерациягъа алыу келишимге къол салгъан къууанчылы жыйылыуда бизни Президентибиз Владимир Владимирович Путин кесини сёзюнде Россей къырал, битеу республикала, Россейни крайлары бла областлары ол жаны бла къолдан келгени аямалыкъларына ишкисизлигин билдиргенди. Бизге, къыралны субъектлерини таматарларына, Къырал Башчыны магъаналы айтыу ол халда ишлерге чакъырыуду.

Жангы субъектлени эм саулай Россейни тийишли тамблагъы кюнлери ючюн, кюч-къарыуубузну бирлешдирип, барыбыз да биригип, бусагъатдагъы заман салгъан борчлары толтураллыкъыбызгъа толусунлай ийнанам.

Кенгеш

Миллет проектлени тамамланганларына кырагъандыла

КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** видео связь амал бла Регионланы айнытуу жаны бла правительстволу комиссияны жыйылыуна кытышанды.

Жыйылыуу РФ-ни Правительствосуну Председателини орунбасары **Марат Хуснуллин** бардыргъанды, анда РФ-ни кырулуш эм жашау-журт коммунал мюлк министри **Ирек Файзуллин** доклад бла селешгенди.

Жыйылыуу кытышханла миллет проектле, федерал эм регион программала, инфраструктура проектле, ол санда бюджетден ёнкюч алып ишленген кырулушла кылай тамамланганларына кырагъандыла.

Къабарты-Малкъарда жылны ахырына дери Нальчикде энчи юйле ишленирик жерледе суу эм канализация барлык орамлада быргыла тартылып бошаллыкдыла. «Таза суу» регион программаны чеклеринде

районлада онюч объектеде кырулуш эм жангыртуу ишле бардырыладыла. Солдатская бла Пролетарская станицада суу чыгаргъан скважиналада кырулуш ишле бошалгъандыла. Анда сора да, Элбрус элден Азау талагъа канализация баргъан быргылыны алышындырыу башланганды.

Нальчикде кир суула жыйылгъан жерни проекти этиле турады.

Оюла тургъан юйледен адам-

бла байламлы кырулуш ишле тири бардырыладыла. Январь айдан тебиреп августха дери 304,5 минг квадрат метр жашау журт ишленгенди. Озгъан жыл бла тенгледиргенде, ол кёрюмдю 135 процентни тутуды. Андан сора да, 104 минг квадрат метри бла 1821 фатары болгъан 52 юй ишленгенди. Жылны аягына 55 кёп фатарлы юйню арбазы эм жамауат солугъан жерле тапландырыллыкдыла, дагыда

ланы кёчюрюю программагъа кёре, битеу да 17 минг квадрат метри болгъан 62 кёп фатарлы юйде жашагъан 1020 адам жашау болумларын игилендиргенди. Авариялы юйледен инсанланы кёчюрюю ишле андан ары бардырыллыкдыла. Республикада жашау журтла

85 кёп фатарлы юйге тынгылы ремонт этилликди.

Кырулуш ишле социал магъанасы болгъан объектеде, ол санда сабий садлада, мектептеде, маданият юйледе, тюрлю-тюрлю спорт комплекстеде бардырыллыкдыла.

Кырал жумушла

КЪМР-ни Башчысы Арбитраж судню таматасы бла тубешгенди

КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Къабарты-Малкъар Республиканы Арбитраж судню жангы председатели **Игорь Мельников** бла ишчи тубешиу бардыргъанды.

Ала Къабарты-Малкъарны власть органларыны эм арбитраж судлерини иш бла байламлыкларыны кыауум сорууларын сюзгенди.

«Сюдлени кыйматлы ишлеулери, аланы ачыктыкларыны, ырысхыла бла байламлы даулашланы юсюнден ишлени болжалларын созмай кырау регионнга инвестицияла келиулерине себеплик

этерикди, ол а бизни республиканы жеринде сатыу-алыуу бла кюрешген предпринимательге ишлерин тап бардырыгъа онг берликди», - деп

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

чертгенди Казбек Коков.

«Игорь Мельниковну профессионализм жаны бла сынауу мындан ары да регионда арбитраж судню системасын игилендирге себеплик этеригине, инсанланы эм экономика бёлюмде биригулени законнга тийишлиликте сейирлерин кыруулау а баш борчу боллугуна ийнанам», - деп жазгъанды кесини телеграмм-каналында республиканы онучусу бардырылгъан тубешиу юсюнден, деп билдиргенди КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Кыармашыу

Нартюх оруу кыыстауду

Терк районда мирзеулюк нартюхню оруу барады. КЪМР-ни Эл мюлк министрствосундан билдиргенлерине кёре, иш 11,5 минг гектарда тамам этилгенди. Саулай

айтханда уа, быллай нартюх районда быйыл 30 минг гектарда ёседи.

Специалистле оюм этгенлерича, кюнню халы быйыл артык себеплик этмегенди:

август айны экинчи жарымы бек исси болгъанды. Алай дагыда аграрчыла кюлдан келгенни аямай кыармашадыла. Мирзеу жыйыуу техниканы бары да шёндю сабанладады.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

Билдирю

2022 жылда 30 сентябрьде Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны адабият эм искусство жаны бла кырал премияларын бериуге кырагъан Къабарты-Малкъар Респуб-

ликаны Башчысында совет представленианы эм анга тийишли материалланы бериу юзю заман болжалын **2022 жылда 15 октябрьде** дери кёбейгенди.

Документле

Къабарты-Малкъар Республиканы кырал саугъаларын бериу юзю юсюнден
Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны
УКАЗЫ

Саулукъ сакълауу айнытуугъа, коронавиру инфекцияны жайылыуун тыйыуу жаны бла ишни кыруугъа уллу юлюш кыошханлары эмда кёп жылланы бет жарыктылы урунганлары ючюн

Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа

КАКВАЕВА Луиза Эфендиевнаны – Хайырланыучуланы эркинликлерин кыруулау эмда адамны сау-саламатлыгы жаны бла федерал службаны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны санитар надзорлукъ бёлюмюню таматасын

НАГОЕВА Фатимат Султановнаны – «Къабарты-Малкъар Республикада гигиена эмда эпидемиология ара» саулукъ сакълауу федерал бюджет учреждениясыны битеулю гигиена жаны бла врачын

ХАШХОЖЕВА Зарема Николаевнаны – Хайырланыучуланы праволарын кыруулау эмда адамны сау-саламатлыгы жаны бла федерал службаны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны хайырланыучуланы эркинликлерин сакълауу жаны бла бёлюмюню алчы специалист-экспертин, «Къабарты-Малкъар Республиканы саулукъ сакълаууу сыйлы ишчиси» даражалы атны берирге

БЕКОВА Мадина Наурбиевнагъа – Хайырланыучуланы праволарын кыруулау эмда адамны сау-саламатлыгы жаны бла федерал службаны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны Бахсан шахарда, Бахсан эмда Зольск районлада жер-жерли бёлюмюню таматасына

ГАИПОВА Татьяна Васильевнагъа – «Къабарты-Малкъар Республикада гигиена эмда эпидемиология ара» саулукъ сакълауу федерал бюджет учреждениясыны бактериология лабораториясыны таматасына.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы

К. КОКОВ

Нальчик шахар,
28 сентябрь 2022 жыл,
№ 93-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны асламлы информация органла, социал медиа жаны бла премияларыны юсюнден
Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны
УКАЗЫ

Физический лицолагъа кырал билеклик этерча, ол санда 2019-2021 жыллада Къабарты-Малкъар Республиканы социал-экономика айныуун, Къабарты-Малкъар Республикада миллет проектлени, жаш тёлю политиканы бардырылыуларын туура этиуге уллу юлюш кыошхан асламлы информация органланы ишчилерине **бегим этеме:**

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны асламлы информация органла, социал медиа жаны бла хар бирини ёлчери 300 000 сом болгъан он премиясын кыруугъа, ала тийишли бёлюмде 2019-2021 жыллада ишни эсеплерине кёре берилликдиле.

2. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны асламлы информация органла, социал медиа жаны бла премияларыны юсюнден болумну кыабыл этерге.

3. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны асламлы информация органла, социал медиа жаны бла премияларын бериуге кырагъан советни кыруугъа.

4. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны асламлы информация органла, социал медиа жаны бла премияларын бериуге кырагъан советни кыошакъ халда кёргюзтолген кыауумун кыабыл этерге.

5. Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну: Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны асламлы информация органла, социал медиа жаны бла премиясыны лауреатыны дипломуну бланк юлгюсюн кыабыл этерча кёргюзторге;

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны асламлы информация органла, социал медиа жаны бла премияларын кыруу эм тёлёу бла байламлы кыоранчлагъа деп Къабарты-Малкъар Республиканы республикалы бюджетинден ырысхы бёлюмюню жалчытыргъа.

6. Бу Указ аны официал халда басмалагъан кюнден кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы

К. КОКОВ

Нальчик шахар,
28 сентябрь 2022 жыл,
№94-УГ

Эришиу

Жерлешибиз – эм ахшы онбеш устазны санында

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Нальчикни экинчи номерли лицейинде окъутхан Аслан Кашежевни «Жылны устазы-2022» Битеуроссей усталыкъ конкурсуну лауреаты болганы эмда Россейни эм ахшы онбеш педагогуну тизмесине тюшгени бла алгышлаганды.

Озгъан ыйыкъда Россейни жер-жерлеринден эришиуге къатышхан устазла Тюмень шахарны оналтынчы номерли гимназиясыны окъуучуларына дерсле бергендиле. Алагъа профессионал жюрини къаууму багъа салганды. Лауреатла уа жаланда онбеш педагог болгандыла. Аланы санында А. Кашежев да барды.

Жыйырма тогузунчу сентябрьден а устазла конкурсуну экинчи урумунда хунерлерин андан ары ачыкълайдыла. Бу жол сынаула уа пресс-конференция эмда мастер-класс халда озарыкъдыла. Эндиги кезиуде уа беш призёр сайланырыкъды.

Ала уа Москвагъа барлыкдыла эмда ючюнчю октябрьден эришиуню ахыр кесегине – «Педагогикалы советге» – къатышырыкъдыла. Устазла Россейни жарыкъландырыу министри Сергей Кравцов бла бюгоннго билим бериуню магъаналы даражада жарыуларыны юсюнден кенгеширкидиле. Андан тышында да, окъутууну айнытыу бла байламлы кеслерини кёз къарамларыны, башламчылыкларыны юслеринден сёлеширикдиле.

Бешинчи октябрьде уа быйыл сагъынылгъан конкурсда хорлагъан педагогуну аты белгили болуп, анга эришиуню баш саугъасы – «Улуу хрусталь пеликан» – берилликди.

Къабарты-Малкъардан устазла бу жол экинчи кере боладыла битеуроссей эришиуню лауреатлары. Эсигизге салайыкъ, озгъан 2021 жылда аланы санында Майский шахарны экинчи номерли школунда ингилиз тилден дерс-

ле берген Карина Кушхова да болганды.

«Ышанама, Аслан Кашежев бизни республикабызны тийишли даражада кёргозтюрюне», – деп чертгенди Казбек Коков.

Къабарты-Малкъарны жамауаты Аслан Кашежегге тутхучулукъ этерге боллукъдула. Бизни жерлешибиз ючюн РФ-ни Жарыкъландырыу министерствосу энчи халда ишлетип тебиреген чат-ботну болушлугъу бла къол кётюрюрге жарарыкъды. Аны ючюн быллай ссылакъ бла ётерге боллукъду: <https://vk.com/write-30558759>. Къол кётюре туруп, устазны визитный карточкасын, регионун эмда ол окъутхан дерсни сайларгъа керекди. Бу жумушну тамамлагъан къыйын тойюлдю, жаланда ботну айтханларына эс буруп тынгыларгъа тийишлиди.

Андан тышында да, Аслан Кашежев РФ-ни Жарыкъландырыу министерствосуну, «Россия» каналны, «Классная тема» VK социал сетьлени бирикген проектлерине къатышды. Къыралны минг педагогуну арасында, ол сайлауладан ётюп, телеканалны 34 жарым финалистини тизмесине къошулганды. Алай бла ол, жаланда Къабарты-Малкъар Республиканы угъай, саулай да СКФО-ну ачыкъларыкъды.

КъМР-ден устаз бюгонлюкде финалдан бир атламдады эмда аны ачыкъ къол кётюрюню алчысы болурча алай бла уа финалгъа чыгъарыкъ жетеуленни санына тюшерча амалы да барды. Педагогга эришиуню ахыр урумунуа къатышырча болушлукъ этерге уа къайсы бирибизни да къолубуздан келликди.

Сайлаулары чат-ботну болушлугъу бла бардырып, <https://vk.com/im?sel=-207448939> ссылакъ бла ётюп, къол кётюрюрге болады. «Класс тема» проектде хорлагъан а «Россия» федерал каналда энчи телевидение бериуню автору боллукъду.

РФ-ни Президенти Владимир Путинни башламчылыгы бла Устазны эмда насийхатчыны жылыны аллында жашауда бардырылып тебиреген проект бу усталыкъны даражасын чертиуге эмда Россейни жамауатын аны эм ахшы келчилери бла шагъырейлендирирге бурулупду.

– Устазны иши – ол асыл, чыгъармачылы, къыйын ишди эмда бизни къайсы бирибизни да энчи хурмет сезимибизни къозгъай, жылыулу эсгериулеге къайтарады. Ышанама, бизни жерлешибизни усталыкъ хунерине битеуроссей эришиуде эмда телевидениялы проектде тийишли даражада багъа берилерине. Асланнга жетишим тежейик! – деп жазганды КъМР-ни Башчысы Казбек Коков официал телеграм-каналында.

Парламент

Эл мюлкде магъаналы сорууланы сюзгендиле

КъМР-ни Парламентини кюз арты сессиясыны биринчи жыйылыуу, төреле болуучусуча, Россейни бла Къабарты-Малкъарны гимнлерин согуудан башланганды. Депутатла жыйырма соруугъа къарагандыла: айырыула, эл мюлк, билим бериу эм башха сфералада.

КАДРЛА

Биринчиден, кадр соруула сюзюлгендиле. Тамара Апажева Нальчик суд районну 14-чю, Мадина Ашхотова Бахсан суд районну 4-чю, Джульетта Кягова Чегем суд районну 3-чю, Светлана Носова Прохладна суд районну 1-чи эмда Хусен Тлапшоков Урван суд районну 3-чю номерли участкаларыны жарашдырыу судьяларына къабыл кёрюлгендиле.

Аланы кандидатуралары бла КъМР-ни Баш судюню таматасыны орунбасары

ла бла байламлы бир-бир республикалы законлагъа тюзетиуле сюзюлгендиле. Законодательство эм жер-жерли самоуправлянияны соруулары жаны бла комитетни башчысы **Борис Мальбаховну** ангылатханына кёре, федерал законлагъа тийишлиликде, айырычуланы саны ёсериги белгиленген участкалада бюллетеньлени кёбейтирге эркинлик барды. Сёз вахта амал бла ишлегенлени юслеринден барады.

Законнга хазырланган тюзетиулеге кёре, КъМР-ни Парламентини депутатларын айыргъанда, республикалы референдумла бардырылгъанда, инсанла къол кётюрюню кезиунде тургъан жерлеринде участкалада айырычуланы тизмесине кийирилликдиле. Законнга редакция тюзетиуле да этилгендиле эмда ол биринчи эм экинчи окъулууда къабыл кёрюлгенди.

«КъМР-де предпринимательлени эркинликлери жаны бла уполномоченныйни

номоченныйни къуллугъуна кандидатха излемле белгиленип эдиле. Ол РФ-ни Конституциясыны 71-чи статьясыны «т» пунктуна бузукълукъ этмез мурат бла хазырланганды, – дегенди ол.

ЧЕКЛЕ КИЙИРИЛГЕНДИЛЕ

Депутатла КъМР-ни Жер кодексине тюзетиуленни къабыл кёргендиле. Жер эм ырысхы халла жаны бла министр Аслан Тохов ангылатханыча, сёз эл мюлк жумушлагъа жараулу жерледе фермер мюлклени кереклерине мекамла ишлетиуню юсюнден барады. Федерал излемлеге тийишлиликде, аллай жерледе юч къатдан бийик журтла ишлетирге эркин этилмейди, кенгликлери уа 500 квадрат метрден озмазгъа керекди. Андан сора да юйге бёлюнген жер битеу участканы кенглигини 0,25 процентинден кёп болмазгъа тийишлиди.

– Къыралны субъектине муниципалитетлеге эл мюлкге жараулу жерледе жашау журтланы ишлетиуге, тапландырыугъа чекле салыргъа эркинлик берилгенди. Къабарты-Малкъарда жерни азлыгъын эсге алып, къоншу субъектлени, ол санда Краснодар крайны, Татарстанны, Ленинград областны сынауларына таянып, КъМР-де битеу муниципалитетлеге да эл мюлкге жараулу жерледе жашау журтланы ишлетиуге, жангыртыугъа эркин этмезге деген жорукъ кийирилгенди Жер кодексге. Ол а эл мюлкде хайырланылгъан жерлени сакъларгъа онг берликди, – дегенди министр.

«КъМР-де эл мюлкге жараулу жерлени хайырланууну юсюнден» республикалы законну 5-чи статьясыны 5-чи кесегини кючю тохтатылганды. Аграр соруула, табийгъатны хайырлануу, экология эм төгерекдеги къудуретни сакълау жаны бла комитетни башчысы **Артур Текушев** билдиргенича, быйыл 14 июльда къабыл кёрюлген «РФ-ни бир-бир законларына тюзетиуле кийириуню юсюнден» 316-ФЗ номерли федерал законнга тийишлиликде, келир жыл 1 январьдан башлап, арендада болгъан жерлени субарендагъа берирге, андан сора да жерни келишимде белгиленген инсандан башхасына ёдюрюрге эркин этилмейди. Аны бла байламлы

республикалы законну 5-чи статьясыны 5-чи кесеги кючюн тас этгенди. Анда уа аллай чекле аренданы келишими хазырланганды, эки жаны да кеслерини ыразылыклары бла кийирирге боллукъ эдиле.

Депутатла «КъМР-де от тошюу къоркъуусулукъну юсюнден» республикалы законну 3-чю статьясына тюзетиуленни да биринчи эм экинчи окъулууда къабыл кёргендиле. Сёз федерал эм регион жууапплылыклары юлешиюну юсюнден барады.

Парламентарийле «Билим бериуню юсюнден», «КъМР-де автомобиль жоллары бла жол къурулушну юсюнден», «Жер тюбюнде байлыкъланы юслеринден» эм башха законлагъа тюзетиуленни да сюзюп, къабыл кёргендиле.

БЮДЖЕТ

Ахырында жылны биринчи жарымында бюджет къалай толтурулгъанына къаралганды. Финансла министри **Елена Лисун** билдиргенича, аны айдала бёлюмю 27,7 миллиард сомгъа жетгенди, ол а жылны планыны 52,6 проценти тенглиди. Налог эм андан тышында айдала 7 миллиарддан асламдыла (планны 52 проценти).

Къоранчла 27,5 миллиардха жууукъдула (жылны планыны 47,7 проценти). Бюджет профицит бла толтурулганды. Аны ёлчемеми 192 миллион сомду. Къырал борч, 1 июльгъа алып айтханда, 7,4 миллиардха жууукъду. Жылны аллындан бери ол 428 миллион сомгъа ёсгенди. Ол а республикагъа инфраструктура проектлеге бёлюнген бюджет кредитни биринчи кесеги берилгени бла байламлыды. Елена Лисун айтханыча, жылны аллындан бери багъалы банк кредитле алынмагандыла.

Депутатланы министрге соруулары кёп болгандыла. Парламентарийле жашау журт-коммунал сфера, жаш төлю политика бла байламлы жумушлагъа ахча бёлюню, бюджетни айдаларын къыралны иелигинде болгъан ырысхыны сатып толтурууну юслеринден соргандыла.

Жыйылыуда башха соруула да сюзюлгендиле.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Эфендиланы Мурат шагъырей этгенди. Адиб Абреговдан аны депутатны къуллугъундан болжалдан алгъа эркин этиуню юсюнден тилек келгенди. Парламентарийле аны къабыл кёргендиле.

ПРОЕКТЛЕ

Ызы бла депутатла законланы проектлерин сюзюуге киришгендиле. Бу жол эм мюлкню ишин къурау бла байламлы магъаналы соруулагъа къаралганды.

Биринчиден, айырыула эм референдум-

юсюнден» республикалы законнга да къабыл кёрюлгендиле тюзетиуле. Экономика политика, инновация айнытыу эм предпринимательство жаны бла комитетни башчысы **Заур Апшевни** айтханыча кёре, ол федерал излемлеге келишдириледи. Сёз предпринимательлени ишлери жаны бла омбудсменни кандидатурасын сайлауу низамыны юсюнден барады.

– Законну 21-чи статьясы кючюн тас этгенди. Анда КъМР-де предпринимательлени эркинликлери жаны бла упол-

Правительство

Регион программалагъа тюрлениуле кийирилгендиле

Республиканы Правительствосуну кезиулю кенгешинде союзюге жыйырма бегимни проектлери чыгъарылганды. Аланы санында тарифлени тюрлендириу, къолайсызлагъа себеплик этиу, ведомстволаны ишлерин тийишдириу бла байламлыла болгандыла. Жыйылынуу Правительствону Председатели Мусукланы Алий бардырганды.

Экскурсияла бардырычуланы бла гидлени ишлерине багъа берген (аттестация этген) комиссия КъМР-ни Курортла эмда туризм министрствосуну мурдорунда къураллыкды. Быллай ишле бла къорешгенлеге да министрство эс бурлукуду. Аны юсюнден ведомствону башчысыны къуллугун толтургъан **Шауаланы Ислам** билдиргенди.

КъМР-ни адамлары жашау журтла эмда коммунал жумушла бла жалчытыу программасына тюрлениуле кийирилгендиле. Ол коммунал инфраструктурада системаланы къурау жаны бла регион эмда муниципал программалагъа быйыл асламыракъ ахча бөлюннгени бла байламлыды. Республиканы Правительствосу таза суу бла жалчытыу жумушлары тамамлаугъа 623 минг сом бергенди. «Муниципалитетле да аллай бир къошаргъа борчлу болгъанларын эсге алып

айтханда, сагъынылгъан ишлеге битеуда 1,2 миллиондан аслам сом къоратыллыкды», - дегенди къурулуш эмда ЖКХ министр **Алим Бербеков**.

Ол дагъыда кеп фатарлы юлге тынгылы ремонт этиу ючюн телеуно ёлчегин 2025 жылгъа дери кезиу-кезиу кёбейтирге оноу этилгенин билдиргенди. Эсге сала айтсакъ, аны ёлчеми тийишли программа бардырылып башланганлы бери тюрленмей турганды: бююнюлюкде фатарны иеси бир квадрат метр ючюн 6 сом 22 капек телейди. Келир жыл а, министр айтханга кере, ол, онбеш процентге кёбейип, 7 сом 15 капек боллукъду. 2024 жылда энтта да 15 процент къошулукъду. Анга кере 8 сом 23 капек

телерге тюшерикди бир квадрат метр ючюн. Ызы бла келген 2025 жылда уа он процентге кёбейип, 9 сом 5 капекге жетерикди.

Мусукланы Алий ол бир бири, ызындан онбешешер процентге кёбейиригине артыкъ тюзге санамагъанды, Правительство келир жыл бу соруугъа энтта да къайтыргъа боллукъун белгилегенди.

Саулукъ сакълау министр **Рустам Калибатов** гражданагъа хакъсыз медицина болулукъ бериу жаны бла къырал программаны багъасы, бюджетден ахча бөлюнуп, 426,3 миллион сомгъа кёбейгенин туура этгенди. Алай бла ол программаны дефицити да азайып, 12,7 процент болганды, дегенди.

Бу сферада энтта да талай программала тюрлендирилгендиле. Сёз ючюн, УЗИ эмда гастро-тintiуле белгиленнгенича аллай бир этилмей къалгъаны ючюн, компьютер томография эмда коронавируса тintiулене ёлчеми кёбейтилгенди. Дагъыда медицина болулукъ бериуно ал звеносун жангыртыу жаны бла регион программагъа тюрлениуле кийирилгендиле.

Жарыкъландырыу эмда илму министрни къуллугун толтургъан **Мокъаланы Ачез** сабийлеге къошакъ билим берген учрежденияланы тизмесин жангыдан тийишдирирге тюшгенин билдиргенди. Федерал эмда регион министрствола этген келишимге кере, быйыл аланы ба-

рында да 930 жер ачылганды. Ол жумушлагъа республиканы бюджетинден 8,96 миллион сом бөлюннгенди.

«КъМР-де 2023 жылда уруну рынокну энчиликлерин ачыкълагъан коэффицентни тохташдырыуно юсюнден» республикалы законну проектине магъанасын уруну эмда социал къоруулау министрни къуллугун толтургъан **Ратмир Ацканов** туура этгенди. Бизни республика ишчи адамлары аслам регионланы санында болгъаны ючюн кийирилгенди бу коэффицент. Ол тыш къыралладан келип, бизде республикада патент алып урунган инсанлагъа хайырланылады. 2018 жылда аны ёлчеми 1 эди, 2019 жылда – 2, 2020-2022 жыллада уа – юч. Ацканов айтханыча, 2018 жылда аны хайырындан республиканы бюджетине 78 миллион сом келгенди, 2019 жылда – 132, 2020 жылда – 72,6, былтыр а 123,5 - миллион сом. Быйыл ал жети айны ичинде ол телеуно ёлчеми 140,5 миллион сомгъа жетгенди.

Министрни къуллугун толтургъан дагъыда гражданагъа талай категорияларына ахча бла себеплик этилгенин айтханды. Сёз мында Донбасста энчи операциягъа къатышхан эмда къыйын жашау болумгъа тюшген жерлерибизни юсюнден барады.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Сыйгарын кёрюу

Унутулмазлыкъ жигитле

Минги тауну тийресинде 1942 жылда бардырылгъан урушну кезиунде жоюлгъан 22 совет аскерчини ёлюклери кеп болмай табылгъан эдиле. Бу кюнледе аланы хурмет бла асырау жумуш этгенди. Ол ишге къатышыргъа Терс-Къолгъа РФ-ни Къоруулау министрствосуну келечилери, КъМР-ни Правительствосуну Председатели Мусукланы Алий, власть органланы бла жамауат организацияланы таматарлары, Элбрус районну жамауаты да къатышхандыла.

Жыйылгъанланы алларында селеше, Правительствону спикери Мусукланы Алий Россейни халкыны жашауунда Уллу Ата журт уруш бек бушуулу, аны бла бирге уа, ёхтемленирча да кезиу болгъанын белгилегенди.

- Аппаларыбыз немисли уучлаучуланы туугъан жерлеринден къыстар ючюн жанларын-къанларын да аямай урушхандыла.

«Вахта памяти Эльбрус» деген акция уа жашаугъа терен синггенди. Аны юсю бла жаш адамла Ата журтубузну тарыхы бла бютюн къаршы шагъырейленедиле. Власть органла бу халлы жумушланы бардырыуу себеплик этерикбиз. Жаш телеуно патриот сезимде ёсдюрюуде быллай ишлени магъаналары болмагъанча уллуду. «Юнармия»

къымылдауу не жаны бла да эс тапдырыргъа керекбиз. Дагъыда волонтерлукъ иш бла къорешгенле да тамблагъы кюнубюзно тутуругъудула. Аланы тюз ызда юйретуу а абаданланы борчларыды, - дегенди Алий Тахирович.

Бу жолгъа дери Элбрус ючюн сермешледе жоюлгъан аскерчилени саны 320-гъа жете эди. Артда табылгъан 22 солдат да аланы жанларына тюшгендиле. Аладан экиси кимле болгъанлары тохташдырылганды. Бири Ростов областдан Макар Петров, экинчиси уа Гюржюден Кабу Иремашвили. Жууукъ заманда аланы ахлуларын излеу башларырыкъды. 2011 жылдан бери бардырылгъан ишлени кезиунде 54 аскерчини атлары тохташдырылганды.

«Мемориал Эльбрус» излеу отрядны таматасы Тилланы Фатима айтханга кере, ол информацияны ала аскерчилени энчи хапчукларында бла китапчыкларында табадыла. Ол урушха къатышып, сермешледе ёлгенлени тизмесин алагъа Къоруулау министрствону Ара архиви береди.

Совет аскерчилени асырау ишлеге кадетле бла студентле тири къатышадыла. Быйыл бла бу жумуш онекинчи кере бардырылады. Бу жолгъу акциягъа дин конфессияланы келечилери иймам Ахматланы Назир эм Тырныаууз шахарны килисасыны настоятели Максим Горкавченко да къатышхандыла. Ала ёлген

аскерчиле ючюн дууа тутдуруу, мындан ары жер юсюнде быллай кюйсюз урушла болмазларын тилегендиле.

Жыйылынуу ахырында жигитлени хурметлерине ушкокладан атдыргъандыла, мемориал комплексге гюлле салгъандыла.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

1 октябрь – Уллайгъанланы кюню

Халал кыйынны жашауну ёзегине санай

Къарты бар юнню берекети, турмушу да башхаракъ болганын абданларыбыз ёсе келген тёлуге айта, эсгерте тургъанлары бошдан болмаз. Ол ышан бла ала жаш адамланы кеслеринден таматалагъа хурмет берирге, аланы багъаларгъа, ала тюшондюрген затлагъа сакъ болургъа юйрендиле.

Юйорлеринде аппалары, ынналары болгъанланы насыплары да башхаракъды деригим келеди мени уа. Къудуретни ахшылыгъындан, заманында аллай насыпны сезгенме эмда ол хычыуунлукъ жюрегиме тюрелгенлей къалгъанды.

Ариу тау эллерибизде жашагъан жамаатыбыз чертип айтырча жигитликле этип турмай эселе да, халкъдан бирича ёз тиричиликлерин бардыра, ёмюр сюре келедиле. Бюгюн а огъурлу акъсакъалларыбыздан бири Керменланы Алимни юсюнден айтыргъа излегенбиз.

Ол атасы Матгерийге бла анасы Насталаны Жамилятха онбиринчи сабий болуп туугъанды. Алай эсе да, Кермен улу уллу юйюрге ёсгенди деб а айталмайбыз.

Ала Къашхатауда жашагъандыла. Юйор тамата Бабугентде клёпзаводха жюрюп, ана да жашлагъа, къызлагъа да къарай, мамыр жашау эте, къошулгъан тёлуге къуангандыла. Матгерий урушха кетгенинде, аны юйде он сабий къалгъан эди.

Къазауатдан а ол сол къолуна чолакъ болуп, алыкъа халкъыбыз зор бла туугъан журтундан къысталгъынчы къайтхан эди. Юйге кирип келгенинде, аны аллына юйдегиси бла къызчыгъы Мариямдан сора адам чыкъмады.

Баш иесини эм алгъа айтхан сёзлери уа: «Сабийле къайдадыла? – деген соруу болгъанды. Аны жюрегин сакълай, тогуз баласын да бир ыйыкъны ичинде асырагъан ана не айтыргъа билмей: «Къоншулагъа ойнаргъа кетгендиле», – дерге кюрешгенди.

Ала бушууларыны ауурлугъун бирден кётюре, къызчыкълары къалгъанына шукур эте жашагъандыла, кёлгюнчюлюкде Къыргъызстанга тюшгендиле. Ма анда юйюрге насыпха, жубанча да туугъан эди Алим.

Малкъар халкъгъа ызына къайтыргъа эркинлик берилгенинде уа, ала, жашап тургъан эллерине къайтып, Къашхатауда жангы журт къурайдыла. Жаш да мектепни экинчи классына мында барып, артда Бабугентде интернатда да окъуйду.

Анда юйренген къол хунери – агъачдан этилген абериленге ариу накъышла салыу – артда кёллени кёллерин къуандыргъанды.

Сегиз классны тауусуп, Къашхатауда аш-азыкъ консервала хазырлагъан заводда ишлей, анасына, сакъатлыкъ сынагъан атасына билек бола, не жумушдан да артха турмай, болушлукъ этгенди.

Ол кесине усталыкъ алыргъа суйюп, Прохладный шахарны тийресинде эл-мюлк техникумну мал докторлагъа окъутхан бёлмюне киреди. Мында тюбейди ол жашау нёгери Асанланы Любагъа да.

Юйор насыплары тутуп, ала төрт сабий да ёсдюре, ариу, жарашыулу жашагъандыла. Огъарыда белгилегенибизча, юйде абданла барлыкъларына да къууана.

Алай эсе да, немис фашистлени къолларындан жаны саулай къайталгъан Матгерий, сунмай тургъанлай, юйюрге бушуу салады. Ол кезиуде республикада эм къужургъа саналгъан аманлыкъчы къауум эр кишини, къалауурлукъ этип ишлеп тургъан жеринде, жоюп кетедиле.

Юйорню кыйын кюнлеринде анасын жапса билагъанды Алим. Къадарыны анча ауурлугъун кётюралгъан Жамилятха билеклик, тутхучлукъ да эте, аны ахыр кюнюне дери къатында тургъанды.

Алай бла элинде-жеринде колхозда, заводда, машиналагъа отлукъ къуйгъан жерде да ишлегенди. Урунуу ветераныды, РФ-ни Энергетика министрствосуну Сыйлы грамоталары бла аслам кере саугъланганды.

Бюгюнлюкде Алим энди кеси да аппады. Төрт сабийден туугъан туудукълагъа, аладан да кичи эки жашчыкыгъа, къызчыкыгъа да къууана жашайды. Бизни бла ушакъ эте, кеси уа: «Энди, къудуретге шукур, айып этме, он жашым бла алты къызым да бардыла», – дейди.

Айхай да, ол насыпды. Бютюнда юйде таматагъа хурмет берселе, аны кёз гинжилерича кёрселе. Керменлада уа – адамны, аны барлыгъын багъалай, ёз кыйынлары бла жашай келген юйюрге – ол алай болгъаны баямды.

Алимни юйдегиси Люба жашауун замансыз алышхан эсе да, ол жашаугъа огъурсузланмай, къадар берген нёгерине да тилекле этеди. Туудукъларын тегерегине жыя, аланы халал кыйынлары бла биреуге хата этмей жашаргъа юйретеди. Пенсиягъа чыкыгъанында да, ол, бош турмай, бахчасына, малына да юлгюге тутарча къарагъанды.

Сабийлени юсюнден айтсакъ, Аслижан отуз жыл чакълы заманны билим бериуде ишлей, Нальчикде биринчи номерли мектеп-интернатда орус тилден окъутады. Ол юйретгенле ахшы жетишимле болдура, билим бериу департаментден, ведомстволу министерстводан да сыйлы грамотала бла белгиленгенлей келеди. Жашла ючюсю да ишлеринде бет жарыкълы бола, юйорлерин да ахшы төреледе ёсдюре келедиле.

Туудугъу Зейтун а Бабугентде экинчи номерли кадет школ-интернатны айырмалы бошاپ, Санкт-Петербургда СССР-ни маршалы С. Будённый атлы Связыны аскер академиясын тауусханды. Бюгюнлюкде Екатеринбург тийресинде аскер къуллукъда ишлейди. Дагъыда туудукълада медицина жолну сайлап, адамланы саулукуллары бла байламлы урунургъа суйгенле бардыла.

– Адам сабийлерине аман болугъуз деп, бир заманда да юйретмейди. «Биреуню къатында биреу ёлмейди» деп, халкъыбыз бошдан айтмайды. Не кыйын кюнюнде да элинги адамы къатында болса, аланы жюрек жылыуларын сезип, санга да кеслеринеча къайгыргъанларын кёрсенг, къайсы ауурлукъну да кётюраласа. Мындан арысында журтбузгъа жюрек тынчлыкъ, мамырлыкъ да тилейме, – дейди.

Арт кезиуде кёзлери кыйнап, «Заман» газетибизни кеси къолуна алып окъуялмай эсе да, хар замандача, аны юйге келирине, жаздыртырларына да сакъды. Коллективибизге да ариу, огъурлу да алгъышларын этеди. Кеси халал жюрекли, кимге да хатер эте келген инсан, хар къайсы адамгъа да жаланда ахшылыкъны тежериги, анга ёз къарындаш-эгечгеча къайгырлыгъы уа хакъды. Аны алайлыгъын жашау кеси ачыкълый келеди.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.

Волонтёр кыймылдау

Ахшы башламчылыкъларгъа къатышыргъа чакъыргъандыла

29 сентябрьден башлап, битеу къыралда да #МЫВМЕСТЕ битеуроссей волонтёр кыймылдауны регионлада штаблары ачылгъандыла. Аланы келечилери энчи операциягъа къатышханлагъа, мобилизациягъа тюшгенлеге эмда

рын сезерге керекдиле. Ахча, ырысхы жаны бла алагъа къырал, республика да этедиле себеплик. Бизни уа психология, юридический жаны бла болушургъа къолубуздан келликди», – дегенди ол.

Министр жамауат, волонтёр, ветеран, башха организацияланы, жууаппылыкъны сезген инсанланы барысын да штабны ишине къошулургъа чакъыргъанды. «Кыйын кезиуде жамауат биригеди, адамла бир бирлерине билеклик этедиле. Бюгюн да къыралыбызда болум тынч тюрюлдю. Алай барыбыз да бирге болуп, аладан бет жарыкълы къутуллугъубузгъа ийнама», – деп къошханды ол эмда республиканы хар инсанын да ахшы ишлеге къатышыргъа чакъыргъанды.

аланы юйорлерине себеплик этерикдиле, ол санда юридический, психология жаны бла да. Ол угъай, юй жумушланы толтурургъа, сабийлени эркин заманларын къуаргъа, аланы репетиторгъа, паркга окъуна элтирге, экзаменлеге хазырланургъа да болушуркълуду волонтёрла.

Къабарты-Малкъарда сагъынылгъан кыймылдауны штабыны бёлмюлерин битеу районлада эмда билим бериу учреждениялада, ол санда бийик эм орта профессионал билим бергенледе, ачаргъа мурат барды. Бу иш къалай къураллыгъын эмда бёлмюлени борчларын а бу кюнледе Жаш тёлюню ишлери жаны бла министерство эм Волонтёр кыймылдауны айнытыу жаны бла ресурс ара бардыргъан жыйылууда сюзгендиле.

Аны ача, жаш тёлюню ишлери жаны бла министр Азамат Люев шёндюгю кезиуде жаш тёлюне къыралда бола тургъан ишледен бир жанында къалыргъа жарамгъанын белгилегенди. «Энчи операциягъа къатышхан аскерчилени, мобилизациягъа тюшгенлени юйорлери кеслери алларына къалмагъанла-

Тюбешиуде Волонтёр кыймылдауны айнытыу жаны бла ресурс араны башчысы Залина Кушхова да сёлешгенди. Ол а энчи операциягъа къатышхан аскерчилени, мобилизациягъа тюшгенлени юйорлерине болушлукъ бериу къалай къуралгъаныны юсюнден айтханды.

Эсигизге салайыкъ, башда айтылгъан кыймылдау 2020 жылда башланганды. Волонтёрла коронавирус жайылгъан кезиуде кыйын жашау болумгъа тюшгенлеге болушуп тургъандыла: дарманла, аш-суу алып, башха излемлерин толтуруп.

Аны штабы Нальчикде Волонтёр кыймылдауны айнытыуу ресурс арасында орналыпды. Болушлукъ излегенле ары келирге боллукълуду.

Аны бла бирге уа «къызыуызы» федерал телефон номери ишлеп башлагъанды. Ол хакъсызды, кеси да сау кюнню ишлейди. Болушлукъ керек болгъанла аны юсюнден бу номерге сёлешип билдирге боллукълуду: 8-800-200-3411.

ТИКАЛАНЫ Фатима.
Сурат авторнуду.

Фахмулла

Къобузчугъа кёре – тепсеу

Башийланы Алий-Солтанны къызы Фатима республиканы жамаатына эрттеден да белгили адамды. Ол, инсанлыкъ, халаллыкъ, жандаурлукъ биргесине жюриген къобузчу къыз, дайым къууанчаларыбызны жарытады.

Фатима Хасанияда уллу юйюрге тугъанды. Жети сабийни кичисиди. Кичи болгъаны бла байламлы ийнакъ да болур эди, огъесе жашау бир кесек сабыр, тынчылыкълы болупму, сабийлеринден айырып, анга алдырырга суйгенди Алий-Солтан музыка билим. Къайда тойда, Къууанчада да къобузчу къатына табылуучу, Османланы Людмиланы сокъгъанына тынгыласа, солууу тыйылып къалыучу къызчыгъын он-онбиржыллыкъ заманында ол кеси элтгенди музыка шолгъа. Анда миллет къобузгъа юйретген Сокъурланы Анжела сабийни хунери болгъанын айтханда уа, Фатимат бюгюн да биргесине жюриген къобузчу республикадан тышында да белгили чюйютлю устагъа сапарыш этип, алай ишлетгенди.

Фатима музыка шолгъа тёрт жыл жюригенди. Андан сора музыка училищени (культпросвет) халкъ инструментле бёлюмюнде окъугъанды. Анда аны устазлары Мухамед Мамбетов, Кожева Мадина, Харитонов Валерий болгъандыла. Бюгюн-бюгече да Фатима ала бла байламлыгъын юзмегенди, аны къой, ол байламлыкъ жылдан-жылгъа кючлене, къарындаш, эгеч халла алгъанды. Аланы сагъынганча, тюз да алай жылы сагъынады Башийланы къыз бюгюн Шариков Валерийни – аны къолунда ол 1988-1992 жыллада Искусстволаны Шимал-Кавказ къырал институтунда «Битеудуния суратлау маданият» деген бёлюмде окъугъанды. Ол училищеден «Солист-педагог» болуп чыкъгъанды. Ол окъуу юй кеп белгили адамлагъа ал атламла этдиргенди, ол санда биз иги таныгъан Малкъарланы Муратха,

Малкъондуланы Ахматха, Жуболаны Жамбулатха да. Институтда уа Фатима «Ансамбльни солисти. Маданият учрежденияны таматасы. Искусствовед. Музыка-жарыкъландыруу ишни къураучу» деген усталыкъланы алгъанды.

Ма алай, окъуундан тыйылмай, билимин ёсдюргенлей, хунерин айнитханлай тургъанды ол. Урунуу жолун а училищеден окъугъан заманында окъуна башлагъанды: аны, Бапыналаны Зарифни айтыуу бла, Къуулийланы Къайсын атлы Малкъар къырал драма театргъа музыка бёлюмюне таматасы этип алгъан эдиле. Анда къобузчу къыз юч жыл ишлегенди – юйге кеч къайтханына къайгъыргъандыла таматала. Андан сора аны музыкадан сабийлени окъутургъа жыйырма сегизинчи номерли прогимназиягъа чакъыргъандыла. Баям, Фатиманы устазлыкъ хунери хорлагъанды.

Ол андан бери да сабийлени кеси усталыгъы жаны бла юйретиучю болуп бир къауум жерде ишлеп келеди. Алай а къадары анга этген уллу саугъагъа Къабарты-Малкъарны къырал филармониясында Отарланы Омар, Алтууланы Зоя, Таукенланы Галина, Беппайланы Сергей, Текуланы Махмуд, Газаланы Алим, Мусукаланы Руслан эм башха белгили жырчыла бла ишлеген кезиуон санайды. «Таматала мени жаланда усталыкъ жаны бла угъай, жашау жаны бла да кеп затха юйретгендиле. Бек иги болгъандыла манга, тюз да сабийлеринеча къарагъандыла, – дейди ол бюгюн. – Биринчи анда «Минги тау» деген Омар айтхан жыргъа макъамны сокъгъан эдим. Ол мен къобузда макъамын ойнагъан ал жырладан бири уа «Пароходла» дегенди. Бюгюн да суйюп согъама аны».

Дагъыда Фатима кеп жырчыла бла чыкъгъанды сахнагъа. Жашыракъ адамладан кесини чынтты устазына Бапыналаны Зарифни санайды. Зариф а къобузчу къызны юсюнден былай айтады:

«Фатима бла ол студент болгъан жыллада танышхан эдим. Биринчи кюн ол жырны макъамын, бу жырны сокъчу дей келеме да, сейир этеме – барына да уста! Сора андан сора сахнагъа да бирге чыгып башлайбыз. Аллай усталагъа концертмейстер, аккомпаниатор деп да айтадыла. Концертмейстер – техника жаны бла уста болады. Фатимада уа ол техникадан сора да Аллах берген керти аккомпаниатор фахму барды – ол артистни кеси элтип барады концерт узунуна. Бек сезеди аны. Аны эслеп, кепле чакъырадыла Фатиманы биргелерине ишлерге. Усталыгъындан сора да, аны адамлыгъы уллуду, кеси да тириди кеп жерледе ишлейди, жетишеди. Бир заманда кеч къалып, сакълатмайды. Аллах, адам да суйген къылыкъ ышанлары кепдю, адамгъа болушлукъ керек жерде бек ышангылыды. Таматалагъа намыслыды, къайгъыруулуду, иги анады, ыннады. Аламант къызчыкъ ёсдюргенди, бюгюн туудукълары бла жубанады. Не кеп алгысыша да тийишлиди Фатима эгечиби».

Къобузчу къыз суйген филармония коллективи бла, энчи жырчыла бла да республиканы къайсы къыйыр элинде, мындан тышында да болгъанды. Аны культура коллективле къайры да чакъырадыла биргелерине – биледиле Фатима халкъыбызны эртегиле, бюгюнню макъамларын да согъуп, миллетибизни ол жаны бла ёсююн, жетишимин алдаусуз кёрюктюрююн.

Ол бюгюн Нальчикни ючюнчю номерли школунда битеудуния суратлау маданиятдан бла музыкадан дерсле береди. Сабийле аны сагъатларына суйюп жюриюдюле. Аны къой, Фатима аланы бек сыйлы устазлары эм шуёхларыды. «Фахмусуз сабийле жокъдула, – дейди ол бюгюн, – къадар алагъа алда не буюрса да, музыка, жыр санатдан, маданиятдан ангылаулары болургъа керекди». Ол алайды. Бу затладан хапары болмагъан

кесин интеллигентге, бу заманны адамына санаргъа боллукъмуду?

Аны юсюне Фатима окъутхан затла адамы ич эм тыш дуняларыны къуралыуун белгилейдиле, саулугъуна, айныууна да керекдиле. Чархы аш излегенча, адамын ангы да тин байлыкъ излейди. Ол шартланы тинтенле айтханга кёре, музыка адамын оюм этер хунерин, эсин айнытады, жюриегин – таза, жашауун узун этеди. Алай болмаса, бизни ата-бабаларыбыз окъуна узакъ ёмюрледе сыбызгъы, сырыйна согъуп, кёллерин жарытмаз эдиле.

Ол бир сейир тартыула биледи – уруш аллы жыллада бизни къобузчуларыбыз согъуучу аламант макъамланы устасыды. Тынгыласанг, ала башха замандан келгенлерин ангылайса, сора алада букъгъан тасхаланы ачаргъа излейдиле жюриегинг, эсинг да.

Башийланы Фатимат – аламант къобузчу, устаз, жашауу ариу этген асыл эгечиби къарачай-малкъар жаш тёлюню «Эльбрусоид» фондунда, Малкъар халкъны политика репрессияланы кезиулеринде жоюлгъанларына аталган мемориалда, республиканы къайсы маданият юйюнде, школунда, тюрлю-тюрлю жарыкъ тюбешиледе да табылады. Аны къобузду, ариу урлукъ чачанча, иесини жюриек тебиуон, ариу ниетин, ахшы къууумларын ачыкълай, дунягъа ариу хапар айтады.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Байламлыкъла

Чыгъармачылыкъны отун ышыра

Прохладный шахарда «Махонька эм аны шуёхлары» деген жандаурлукъ фонд ишин бардырады. Ол фахмулу сабийлеге болушлукъ этерге деп къуралгъанды. Аны таматасы Чолакова Сусанады. Бир ненча жыл мындан алда ол мында пионер организация да къурагъан

Адабият тюбешиле школчаула, абаданла да келгендиле. Жыйылгъанла къонакъла бла шагъырей болгъанларындан сора арагъа абаданладан Галина Быкова чыгып, Къуулийланы Къайсынны назмуларын орус тилде окъугъанды. Андан сора «Алтын къалам» чыгъармачылыкъ биригюдден къызла, жашла, тамата тёлюден бир къаууму кеслерини чыгъармаларын окъугъандыла. Аланы араларында Россей даражада бардырылгъан адабият эришлеледе алчы жерлеге тийишли болгъанла да бар эдиле.

Прохладначы Василий Дорошенко да назмулары бла шагъырей этгенден сора да, Къайсынны юсюнден эсгерилерин айтыргъа суйгенди.

Кеп жылла мындан алда, Москвадан бери келе, аэропортда самолётха минерге сакълап турабыз. Адам асыры кепден, олтурур жер жокъду. Мен ал тизгинде бир шинтикде олтурама. Къатымда уа бир тишируу, эки сабийин да къоюнуна алып, бир шинтикке сыйыныргъа кюрешип.

Бир заманда кассаладан радио бла сёлешдиле: «Депутат Къуулийланы Къайсын, бери отогъа ётююз», – деп. Анда уа белгили адамлагъа энчи оту бар эди. Сора биреулен бизни

къатыбыз бла оту таба атлайды. Бизни таба къарагъанын эселедим. Къайсын бумуду деп, аны кёргениме къууандым.

Ола, отуу эшигин ачып, терк окъуна ызына къайтып, жанымдагъы тишируу сабийлери бла ары элтиди да, кеси уа аланы шинтиклерине олтуруп къалды. Сора айттым кеси кесиме: «Уллу адамы не иши да уллу деп».

Василий Дорошенко сёзюм бошагъандан сора Элина Сальбиева, Анна Рябцова, Екатерина Быч назмуларын окъугъандыла. Къонакъгъа келген жазычула алагъа керти да бийик багъа бичип, ызы бла кеслери сёлешгендиле.

Бу къайгылы заманда жарыкъландыруу ишге эс бургъаныгъыз бютюнда багъалыды. Бу ишге уллу кёл салгъаныгъыз

кёрюнюп турады. Жаш адамы жазыу ишге эс бургъанлары къууанырчады. Бизни жаныбыздан, къолубуздан келгенча болушурукъбуз. Быллай жумушларыгъыз болса, билдире, чакъыра туругъуз, – дегенди Юрий Мухамедович. Сора эки жыйырмадан артыкъ китапны алагъа саугъа этгенди.

Ары келгенлени хар бирини боюнларында къызыл галстуклары болгъанлары себепли Османланы Хыйса пионеряны таза ниетлерини, огурулу жумушладан толгъан дунясыны юсюнден сёлешгенди. Ол жорукъланы бюгюнлюкде сакълагъанлагъа да энчи ыразылыгъын билдиргенди.

Мария Котлярова да бюгюнню дуняда чыгъармачылыкъны жарыкълыгъын ёчюлтмей

туруу къалай магъаналы болгъанын энчи чертип айтханды. Ол дагъыда жыйылгъанлары эслерин Къуулийланы Къайсынны, Отарланы Керимни, Адам Шогенцуковну жашау эм чыгъармачылыкъ къадарларына бургъанды.

Къонакъбайла, хычыуун жумушну тамамлай, Прохладныйге келген жазычуланы шахарны сыйлы пионерлерини санына къошхандыла. Быллай тюбешиле себепли этгенлери ючюн ыразылыкъ сёзюм а КъМР-ни сыйлы журналисти Валерий Крушельницкий айтханды. Ахырында жыр, тепсеу, бирге суратха тюшоуле тюбешиле бютюн жарыкъ, эсде къалырча этгендиле.

ЛЕЙЛУН улу Хыйса.

Элина Сальбиева назмусун окъуйду.

эди. Озгъан байрым кюн фонд чакъырып, КъМР-ни Жазычуларыны союзуна председатели Юрий Тхагазитов, жазычула Османланы Хыйса бла Мария Котлярова алада къонакъда болгъандыла.

Сурат — заманны кюзгюсю

Жигер таулу кызыла

Революциядан сора Совет власть тохташып аягы юсюне болганда, кыралда байла-бийле бла кюрешу башланады. Инсан урушдан сора жашаган малкяр бийлеге да жетди ол кыйынлык. Аланы тууган эллеринден, журтларындын кыстап, башха жерлеге кечюредиле.

болгандыла, алай сабийлени ёсдюрюрге керек эди. Таулу тиширыула тигиу ишге уста болганлары себепли, асламысы Буйнакскде Гаджиев атлы трикотаж ательеги ишге киргендиле. Алгья юс кийимле тикгендиле, урушну кезиунде уа - аскер кийимле эм уллу сауутланы

«Мен аскерге кийим тикдиреме, планы тамамлаганла аладыла. Тиймегиз, ишлерге кююгъуз», - деген эди.

Алай бла малкярлы тиширыула ишлеринде кыладыла. Болсада уруш бошалгандан сора, 1945 жылда сентябрьде, Буйнакскде жашаган таулулары Азиягья кё-

Аллайладан кыаууму Дагъыстанга Буйнакскге тюшгендиле. Андагы адамланы асламысы уа кумуклула эдиле. Тилибиз келишгенини хайырындан ала мындан баргъан адамларыбызгья иги болургья кюрешгендиле. Отуз жетинчи жылда уа эр кишилени кыауумун тутуп кетедиле да, ала андан кыайтмайдыла. Тиширыула бютюнда амалсыз

юслерин жабаргья брезент кыапла бла солдатлагья палаткала. Ала ишлерин мардаларын 2-3 кереге кёп толтурганлары ючюн ательени директору алагья энчи хурмет, ыспас этгенди.

Кыыркъ тёртюню жыл, халкъ бла бирге аланы да кечюребиз дегендеринде, директор, Москвагья барып, кырал кыуллукчулагья жолугъуп:

чюргендиле. Ол кюнлени аллында уа артельде ишлегенле жыйылып, суратха тюшгендиле.

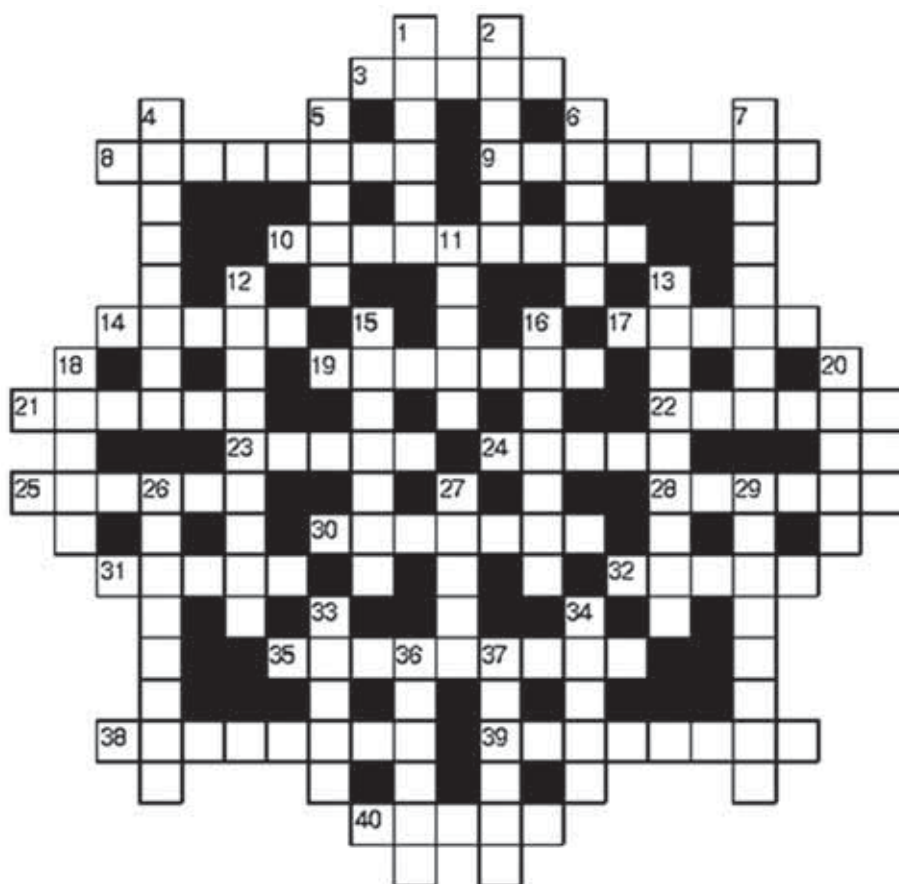
Бу суратда Абайланы, Мысакаланы, Айдаболланы, Шакъманланы, Кючюкланы, Бийкъланы, Дадешкелианлени, Сюйюнчланы, Келеметланы келечилери бардыла.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 3. Малкярны бир ауузу. 8. Къол бла ёнчелеуно мардасы. 9. Эгеге андан татлы жокъду. 10. Жауунда ол бек керекди. 14. Жукъган ауруу. 17. Маллагья хата келтириучю. 19. Адамны этин саргълатхан ауруу. 21. Жарагья ол керекди. 22. Агъач даурбасчы. 23. Дагъыстан миллетни адамы. 24. Тауукъну мыйысы. 25. Чыпчык ётмез кыла. 28. Маршалны кёнчегинде ызыккыла. 30. Азияда кырал кыуллукъ. 31. Адамны тёзюмсюз этген. 32. Тюрк аш. 35. Кыайнамагъан сютден этилген айран. 38. Июль айны бир аты. 39. Оюм этиу. 40. Аны таулу тиширыула жюнден этгендиле.

ЁРЕСИНЕ: 1. Ётю болмагъан адам. 2. Эрттеги аскерчини кыоруула заты. 4. Бек тынч, кыйналмай этилген иш. 5. Ол аякъ кийимни тюбюнде болады. 6. Керегинден аслам. 7. Ол дерт туудурды. 11. Адамны амалсыз этселе, анга тыядыла. 12. Оноу этип, бир оюмгья келиу. 13. Малны ичинде «китапчыкъ». 15. Айырма. 16. Сыйлы кымач. 18. Сюйген адамындан аны алган кыуанчы. 20. Бу дуняда Аллах адамгья берген кыадар. 26. Не этерге билмей абызырау. 27. Кеф этген ичги. 29. Хомухлукъ, ишде артха кыалуу. 33. Белги отну этиучю. 34. Адамны кыуандырыргья берилген зат. 36. Ол кюз артында жыйылады. 37. Кымачны тюрлюсю.

ГАЗЕТНИ 114-ЧЮ НОМЕРИНДЕ
БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 5. Къурман. 6. Туудукъ. 9. Хурма. 10. Чыран. 11. Аллах. 12. Кыарча. 16. Акътау. 18. Кыалауур. 19. Кыаламан. 20. Таралуу. 21. Жасалуу. 22. Дунай. 25. Жауун. 30. Бусакъ. 31. Гылуу. 32. Кыалач. 33. Балхам. 34. Аяулукъ.

Ёресине: 1. Кыурмач. 2. Ындыр. 3. Отлау. 4. Суулукъ. 7. Хуна. 8. Тана. 13. Рамазан. 14. Кыарачай. 15. Жубануу. 17. Табынуу. 23. Уруш. 24. Арауан. 26. Атауул. 27. Улан. 28. Кыйма. 29. Гылан.

Карате

Жетишимлери бла кыуандырады

Озгъан ыйыкъда Нальчикде каратени зёндакай тюрлюсюнден республикалы турнир ётгенди. Ол зёндакайны КъМР-де бёлюмю кыурап бардырылганды.

Каратени бу тюрлюсю регионда арт жыллада кенг айный барады. Нальчикде бардырылган эришиуле да анга шагъатдыла. Кыаты сермешледе жаш спортчула кеслерини усталыкларын бла хазырыкларын кёргюзгендиле.

Шёндю «Эльбрус» спорт клубда тренер Жантуудуланы Азаматда жарау этген Мисирланы Алий кеси жыл санында бла ауурлукъ категориясында (55кг.) бу турнирде алчылыккыны жибермегенди. Финал сермешде хорлап, ол алтын майдал кюллу болганды.

Спортчу дагъыда Огъары Малкярда тренер Мисирланы Элдарда эркин тутушуу бла да кюрешеди.

Эсигизде эсе, бир ненча жыл мындан алгья газетибизде Минги таугья чыккыган огъары малкярлы онжылыккы жашчыккыны юсюнден жазгъан эдик? Ол Алий эди. Бююнлюкде ол ышандыргъан жаш спортчуларыбыздан бириди.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Пенсия фонд

Тёлеуле кыалай тергеледиле

Пенсия фондну регионда бёлюмюнден эсгертенлерича, планнга кёре пенсияларына жангызда ишлемеген инсанлагья кыошулады. Алыккы урунганла индексацияла энчи счётларынды (ИЛС) эсеплендиле, алай айлыккылары кёбейтилмей бериледи. Ол ишден чыккыганындан сора битеу индексацияла тергеледиле, тёртюню айдан а адам пенсиясын, ала да кыошулуп, толу ёлчеми бла аллыккыды, ол санда аны аллында юч ай ючюн да.

Юлгюге, инсан ишден мартда кетген эсе, июльда анга пенсиясы кыошулуп келликди, аны бла бирге уа апрель, май, июнь ючюн да. Индексация этилир ючюн, фондха барыргья керек туююлдю, айлыккы автомат халда кёбейтилликди. Урунган пенсиячы ишин кыойгандан сора кыаллай бир ахча аллыгын фондну сайтында энчи кабинетинде билаллыккыды.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфья.

Къалмукъгъа Къабарты-Малкъардан да делегация баргъанды. Анга «Ийнар» ансамбль, «Эльбрус» издательствону редактору Табакъсойланы Мухтар бла къобузчу Башийланы Фатима киргендиле. «Ийнар» жыйылгъанланы ариу жырлары бла къууандыргъанды. Ансамбльни башчысы Гузийланы Тахир, фестивалны юсюнден оюмун айта, ала бери биринчи кере келмегенлерин билдиргенди. Къонакъбайла бизни миллетге къарындашлагъа къарагъанларын, делегациябызны артыкъда жарыкъ кѳргенлерин белгилерчады.

Таурухчуланы, джангарчыланы, акынланы, олонхоланы эм халкъ жырлары айтханланы форумлары къонакълагъа, шахарчылагъа да уллу байрам эм илму магъаналы иш болгъанды. Ары келгенлеге ара аллеяда жигитлик эпосну жигитлерича кийинген сабий ансамбльле тубегендиле. Ызы бла жаш пелиуанла къонакъланы А.Манджиев атлы къалмукъ къырал филармонияны аллында майданга элтгендиле. Алгъышлау сѳзледен сора фестиваль къууанчы халда халкъ жырчы Окон Замны (Владимир Каруев) эм артистлени сахна оюнлары бла ачылгъанды.

Чыгъармачылыкъ къауумланы санында фестивальгъа Тывадан, Татарстандан, Башкъортостандан, Бурятиядан, Шимал Осетиядан, Якутиядан, Чеченден, Астрахань областьдан, Ставрополь крайдан, Сириядан, Къыргыздан, Азербайджандан эм Къабарты-Малкъардан алимле бла адабиятчыла къатышхандыла. Ала «Миллет эпос эм аны тамблагъы кюню, алимлени бла халкъ жырчыланы оюмлары» деген темагъа «тѳгерек стол» бардыргъандыла. Аны ишине Табакъсойланы Мухтар къатышханды. «Эпосузну жашырынлыкълыгъын билмесек, бизни ол жаны бла затыбыз боллукъ тѳююлдю. Барыбызны да халкъларыбызны нарт таурухлары уллу

жашырынлыкъланы къобурчегидиле. Халкъ жырчы болгъан ол бирди, биз а таурухла не жашырынлыкъланы букъдургъанларын ачыкълап, аланы дунягъа билдирге керекбиз. Олду бизни алдагъы борчубуз», - дегенди Мухтар.

Фестиваль къалмукълу таурухчу Овла Эляевни туугъан эли Ики Бухусда бошалгъанды. Акъсакъл «Джангар» жигитлик эпосну мурдору болгъан он жырны айтхан эди. Бу элде

Фестиваль

Халкъ эпосну жарыкъ байрамы

Россейни халкъларыны маданият хазналарыны жылыны чегинде Къалмукъ Республикада «Джангарны туудукъларыны жеринде дуняны эпослары» деген халкъла аралы фестиваль къуралгъанды. Анда юч кюнню ичинде регионну башха-башха майданларында таурухчула, халкъ чыгъармачылыкъ къауумла усталыкъларын кѳргюзтгендиле.

Овла Эляевни 1977 жылда къуралгъан музейи да барды. Мында эрттегили къалмукъла къалай жашау этгенлери кѳргюзтѳюледи. Миллет кийимле, адырла, сауут-саба, мебель эмда башха затланы кѳзюнг бла кѳрѳп, алагъа къолунг бла тиерчады.

Экспонатланы юсюнден музейге къарагъан Нина Эренженова хапарлагъанды. «Былай бир гитче кибиткада 10-15 адам жашагъандыла. Хар

лъукъ огъурсуз кючле жашагъанларына ийнангандыла. Ол себепден адамладан чачларын букъдургъандыла. Къызла уа бир эшме этгендиле. Ол аланы алыкъа юйдегили болмагъанларыны белгиси болгъанды. Эрге баргъанларын сора эки эшме эшгендиле, ол тишируу жашау нѳгер тапханын кѳргюзтгенди.

Белгилисича, бизни халкъны миллет кийимлеринде тишируулары жыйрыкълары ариу жасалыпдыла, эр кишиленики уа асламысында къара-акъ тюрсюнлюдюле. Къалмукълада эр киши, тишируу кийимле да тюрсюнлюдюле, жасалыпдыла, алтын халыла бла тигилипдиле. Къалмукълула энчи магъананы бѳркге бергендиле, мында сууукъ желле дайым ургъанлары себепли, ала жангызда жылы къумачладан, териден бла жюнден этиледиле.

Тубешиуню ахырында, делегацияла барысы да эм жер-жерли сабий-жаш тѳлю ансамбльле къатышып, уллу гала-концерт болгъанды.

«Джангарны туудукъларыны жеринде дуняны эпослары» фестиваль Россейни халкъларыны миллет энчиликлерин, маданият хазналарын сакълар мурат бла къуралгъанды. Ол Россей Федерацияны Кулътура министерствосуну болушлугъу бла «Россей кулътураны фондуну» грантына «Чыгъармачылыкъ инсанла» федерал проектни чегинде бардырылгъанды.

ХОЛАМХАНЛАНЫ Алина.

Итнинилюк

Той – Чирик кѳлде къайыкъда

Сейир, тамаша тойну Огъары Чирик кѳлде миллиондан артыкъ адам кѳрлюкдю: «Смотри» фотостудияны чыгъармачылыкъ къаууму, той бардыруучу Линда Аюбова бла бирге 30 сентябрьде юйор къурауну байрамын Огъары Чирик кѳлню ортасында къайыкъда бардырлыкъдыла.

- Тойладан суратла бла видеоланы адамла кеслерине репостла этгенлери, алагъа къарагъанланы саны миллиондан атлагъаны жашырын тѳююлдю. Бютюнда жамауат сейир жерледе башхалагъа ушамагъан сценарийлеге кѳре ѳтген

тойлагъа къараргъа сюеди. Былай башламчылыкъ бизни республикагъа жангы къонакъланы келиулерине себеплик этерикди, аланы эслеринде регион жалаанда ариу жерча угъай, жарыкъ сезимле туудургъан тийреча къаллыкъды, - дейди проектни автору Леонид Шаков.

Къауумгъа визажистле, стилистле, сурат бла видео алычула, флористле, декораторла, дизайнерле, той кийим салон эм башха-башха адамла киредиле. Жаш адамланы, социал сетьледе проектлерини юсюнден контент къурап, асламлы информация органлагъа билдирге муратлары да барды. Байрамдан суратланы бу ишге къатышханла кеслерини социал сетьлеринде саллыкъдыла. Проектни бардыругъа болушлукъну «Огъары Чирик кѳл» турист комплекс этгенди.

Бу жумушну къурагъанланы адамла Чирик кѳлде тойну кѳргенлеринден сора кеслерини байрамларын да мында ѳтдюрге сюериклерине ишексиздиле, ала былайы аслам турист сѳююп келлик жер болуруна да толу ийнадыла.

БАЛЛИЛАНЫ Алина.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

**Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ ХАСАН**

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 40-03-24.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмалангъанды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графикге кѳре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салыннганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Улбашланы Мурат - дежурный редактор, Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасарлары; Зезаланы Лида (1, 3-чю бетле), Ахматланы Люаза (2, 4-чю бетле), Бийчеккуланы Жаннет (4, 10, 11, 12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1451 экз. Заказ № 1981
Багъасы эркинди.

РЕДАКЦИЈАНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5

электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru